

Eyðgunn Samuelsen, deildarleiðari á Tekniska skúla í Klaksvík

Tey arbeiðsleysu – ein samfelagsábyrgd

Ungdómurin eigur framtíðina verður ofta tikið til, men hvørja framtíð hava vit at bjóða teimum ungu?

Nógv kjak hevur verið um ALS skipanina og hvør skal hava ábyrgd av hesi skipan: arbeiðsmarknaðurin ella tað almenna. Hesin spurningur hevur stóran týdning so leingi sum tað stendur á at tryggja teimum arbeiðsleysu pening, so tey fáa mat í munni. Men tað eru eisini aðrir stórir spurningar at taka støðu til í sambandi við arbeiðsloysi.

Tað er heilt greitt at tað er ein samfelagsábyrgd at skapa karmar, so arbeiði verður aftur til so nógv sum gjørligt, helst til øll, ið onki hava at gera. Tað er líka so greitt, at hetta hendir ikki eftir einum degi, spurningurin er hvat vit kunnu bjóða hesum fólki so leingi sum onki arbeiði er og kanska

serliga teimum ungu, ið ongantíð hava verið á arbeiðsmarknaðinum.

Hesi ungu skulu byggja samfelagið viðari, men hvat verður tað fyrri eitt samfelag vit fáa, um vit bert lata standa til nú? Um tey ungu kenna seg uttan fyrri alt, tí ongin hevur brúk fyrri teimum, so verður okkara felags framtíð hareftir.

Lóggávuvaldið og politikararnir kunnu ikki seta arbeiðsplass á stovn, men teir kunnu lóggeva miðvíst, so vit fáa karmar, ið kunnu geva teimum arbeiðsleysu nakrar møguleikar, so tey kunnu menna seg sum best til tað vónandi verður brúk fyrri teimum.

Í grannalondum okkara er nógv lóggivið fyrri at geva fólkinum ymisk tilboð: arbeiðstilboð ella útbúgvingartilboð, framleiðsluskúlar fyrri bert at nevna nøkur

dømi. Í dag svøltu vit okkara ungu út av landinum at fáa sær útbúgving longu eftir fólkskúlan, tí vit gjalda teimum so lítlan stuðul, og foreldrin kunnu ikki hjálpa teimum eins og tey heldur ongan møguleika hava at arbeiða við síðuna av fyrri at klára at ganga í skúla heima í Føroyum.

Í Danmark er m.a. so-nevndur framleiðsluskúli, har tey ungu kunnu koma inn og sleppa at royna seg innan ymisk øki (mest handverk), fyrri at finna út av, hvat teirra áhugi er. Síðan verða tey hjálpt viðari har frá, antin út á arbeiðsmarknaðin ella í útbúgving.

Tað er ikki lætt at finna arbeiðstilboð til tey ungu, tá alt okkara vinnulív er í kreppu. Eins og ein heldur ikki kann venta at fáa júst tað útbúgving, ein ynskir sær.

Ein regla, ið verður nýtt í

Danmark í sambandi við at hjálpa ungu fólki at fáa læruplass er hvussu ágrýtin tey sjálvi eru, skipað soleiðis fyrri, at tey fyrst skulu royna sjálvi at fáa læruplass í eitt úðarbil. Í øðrum lagi, tá hetta ikki eydnast, so fáa tey hjálp og tá verður mett um, hvussu fakliga mobil tey eru. Hetta vil siga um tey vilja taka eitt læruplass, sjálvt um tað ikki er júst tað økið, tey ynskta sær. Eina líknandi skipan kundu vit nýtt í Føroyum, so nøkur ung kunnu fóta sær í Føroyum, heldur enn at rýma av landinum.

Um vit ikki vilja skapa karmar, soleiðis at ungdomurin kann finna sær eitt plass í okkara samfelag, so er ivasamt um vit hava nakra framtíð – tí ungdomurin fer ikki at vilja kennast við samfelagið og tey, ið kunnu, rýma av landinum. Ein háttur at venda gongdini er tí at steðga fólkaflýtingini við at skapa teir neyðugu karmar fyrri tey arbeiðsleysu og víðurkenna, at samfelagið bæði hevur ábyrgd og brúk fyrri øllum.

Eyðgunn Samuelsen

Hvar fór javnaðarflokkurin?

Sjálvt um ein mangan er so kalandi sint inn á tann fjarða politikkinn, so visir tað seg, at ein verður hangandi og setir krossin á sama stað. Hví? Jú, tí eg trúgvi upp á hesa hugsjón. Og kunnu hinir gera tað betur?

Nú alt Føroya land liggur meir ella minni í skeljasori, so kunnu vit spyrja okkum sjálvi: »Hvar fór javnaðarflokkurin og hvar er flokkurin nú?»

Havi altíð valt henda flokk, tí eg altíð havi gingið inn fyrri teim sjónarmiðum, sum hesin flokkur stendur fyrri.

Flokkurin hevur staðið fyrri teim veikastu í hesum samfelag og hevur so sanniliga eisini arbeitt fyrri hesum bóli. Her hugsi eg um arbeiðaran, tey gomlu, tey minni mentu, tey sjúku og annars øll tey, sum hava brúk fyrri einum flokki, sum er fyrri framburði.

Jú, so sanniliga hevur javnaðarflokkurin fylgt síni stevnuskra. Men hví endaði alt sum tað gjørdi?

Alt tað, sum vit fingur, verður nú strikað. Barnafamiljurnar hava ongantíð havt tað so ringt sum nú. Barnsburðarfarloyvið er stytt, vit hava fingið karensdag (har ikki eitt oyra er spart – og hví ikki læra av

Elsa M. Davidsen, leiðari í barnagarðinum Sýsluni í Sørvgá

grannum okkara?) o.s.fr. o.s.fr. o.s.fr.

Sjálvt um ein mangan er so kalandi sint inn á tann fjarða politikkinn, so visir tað seg, at ein verður hangandi og setir krossin á sama stað. Hví? Jú, tí eg trúgvi upp á hesa hugsjón. Og kunnu hinir gera tað betur?

Men skal flokkinum verða lív lagað, má vend koma í. Flokkurin má venda sær aftur til tey, ið hann sigst at standa fyrri.

Tað kann ikki vera rætt, at ein skal skammast við at siga at »eg velji javnaðarflokkinn«, og ikki kunnu fara út í eitt kjak, tí at ein ikki dugir at forsvara flokkinn.

Javnaðarflokkurin hevur eina stóra ábyrgd av hvussu húsast hevur verið í hesum landi. Tað sama politiska ættarliðið hevur sitið á landsins pengapungi, og sigast má, at heilin hevur ikki fylgt røndini.

Nú er tíðin komin at tóra ein politikk, ið fólkið skilir, tí at álitið á demokratið rillar. Føroya fólk hevur mist á-

litid á ta politisku skipanina við tí ættarliði, sum hevur sitið á fólksins trúna í ein heilan mansaldur.

Eitt er víst, at um javnrættindi vóru á landsins ábyrgdarsessum, so hevði støðan verið ein heilt onnur, enn hon er í dag. Tey sum dagliga føra húsarhald hava so sanniliga eisini føling við landshúsarhaldinum, bæði út frá praktiskum, sosialum og menniskjaligum virðum.

Tí er neyðugt, at framtíðar politikkurin verður førdur av teimum, ið fyrst og fremst hava tør praktisku og sosialu royndar, og síðst, men ikki minst, hava ta menniskjaligu følingina. Góðan landsfund. Við javnaðarkvøðu!

Elsa M. Davidsen

Leigulóg

Nú allir teir, ið eg helt vera tryggju múrarir um okkara samfelag eru rapaðir – líkasum Berlin múrurin – er tað so ikki upp á tíðina at seta seg niður og hugsa um okkara karmar – mál og virðir, snøgt sagt, at revidera okkara lívsuppfatan.

Tak nú t.d. lykkjuna, sum hongur um hálsin á nógvum – húsalánini. Um tú vart sjúkrasystir, vaskikona, krabbakvinna, handverkari ella juristur, ja, so skuldi tú partú skaffa sær títt egna hús – ella vart tú ikki eitt hampafólk. Ja, so galið bleiv, at vit kundu líka so væl hoppað í ta 1,2 milliða djúpu grøvina við bindi fyrri eygunum – væl vitandi um, at vit tey næstu 20 árin, í alsamt meðan vit fingur familju, ikki høvdu ráð til feriu – ikki høvdu tíð til børnini, altíð skuldu arbeiða fullan dag + alla yvirtíð, ið kundi skavast inn, fyrri at vit kanska sum 55 ára gomul kundu sita í køkinum og gløða yvir á hvørt annað og spyrja – var hetta nú tað?

Hví eru vit so? Hví kunnu vit ikki hava eina hampuliga leigulóg, sum tryggjar bæði leigara og útleigara?

Tá ið tað ber til alla aðra staðni, so má tað eisini bera til hjá okkum.

Tað hevur altíð undrað meg, at føroysk fakfeløg ikki hava tikið seg saman og uppkeypt traðir og bygt 1–2 hæddar hús við leigubúðum.

Í dag er støðan so syndarlig, at lívið snøgt sagt liggur í knúsi hjá mongum. Tí skuldu almenn/privat sethúsa/íbúða feløg verið sett á stovn við tí endamáli at leiga út fyrri sámuligan prís. At taka við læru av sín- um feilum er ongin skomm. At royna at bjarga tí, ið bjargast kann, mugu og skulu vit. At hava sosialt medvit er okkara størsta skylda. Eg vil ikki pástanda at øll verða glað, tí tey fara at leiga – men tú fært ein valmöguleika – tú sleppur kanska at njóta tey fyrstu árin við smábørnum.

Súsanna